

Merilo razporejenosti moči po spolu (GEM)

Ekonomsko ogledalo

UMAR

številka 10/2003

str. 17

Vrednosti GEM in sestavnih kazalnikov za izbrane države, 2001¹

GEM	Slovenija	Islandija	Avstrija	Portugalska	Slovaška
Rang v svetu	27	1	7	21	24
Parlamentarke (kot % vseh)	12,2	34,9	30,6	19,1	19,3
Visoke uradnice in menedžerke (kot % vseh)	31	31	29	32	31
Tehnične in strokovne delavke (kot % vseh)	54	55	48	50	61
Ocenjeno razmerje dohodka (vseh) žensk glede na dohodek (vseh) moških	0.62	0.63	0.50	0.53	0.65

Vir podatkov: (2003) Human Development Report 2003. Oxford, New York: Oxford University Press, UNDP.

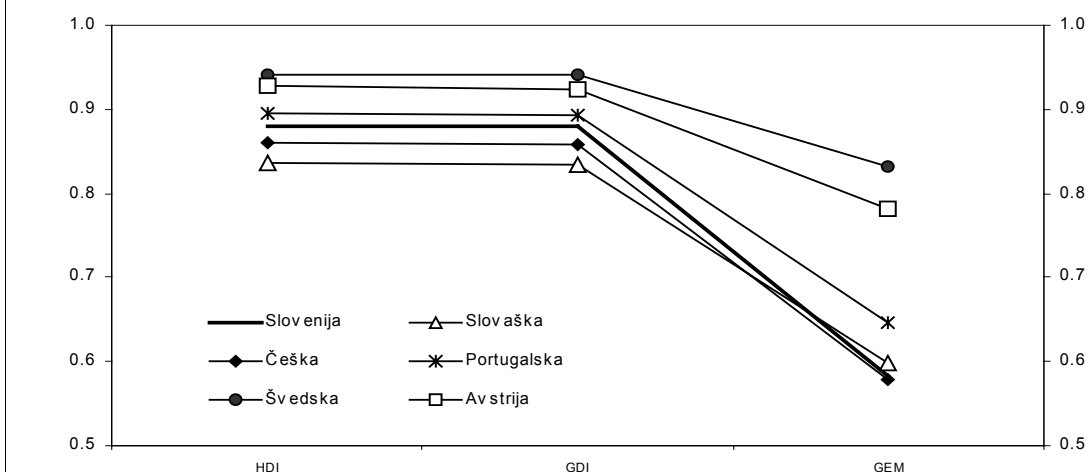
Opomba: ¹Podatki se objavljajo z 2-letnim zamikom.

Za ustvarjanje podobe o družbeni umeščenosti žensk lahko izmed t.i. razvojnih indeksov uporabimo *po spolu prirejen indeks človekovega razvoja* (GDI – gl. EO 3/2003:21) in **merilo razporejenosti moči po spolu (GEM)**, ki (v omejenem obsegu) meri aktivno sodelovanje žensk v javni sferi. Ne/enakost možnosti zajema na treh področjih: zastopanost in sodelovanje žensk v politiki (merjeno z deležem v parlamentu); delovna aktivnost in moč odločanja (merjeno preko deleža žensk na vodstvenih in vodilnih položajih ter deleža žensk na tehničnih in strokovnih položajih); in razpolaganje z ekonomskimi viri. **Metodologija preračuna** je podobna preračunu GDI (uporablja se formula, ki izračunava odklon od enakosti). Pri preračunu sestavnih kazalnikov indeksa pa se uporablja še povprečje, uteženo glede na delež spola v populaciji. GEM, tako kot ostali razvojni indeksi, zavzema vrednosti v intervalu [0,1], njegova vrednost pa nam kaže razlike v razporejenosti moči med ženskami in moškimi. Vrednost 1 nam pove, da je razporeditev moči med ženskimi in moškimi enaka, delež žensk/moških pa je enak pri vseh vključenih kazalnikih.

Primerjave vrednosti različnih razvojnih kazalcev kažejo, da države po merilu razporejenosti moči po spolu zavzemajo praviloma (bistveno) nižje vrednosti kakor po drugih kazalnikih razvoja (gl. graf). **V letu 2001** nobena od sedemdesetih držav ne preseže vrednosti 0.90. Samo pet držav preseže vrednost 0.80, zato pa jih precej več doseže vrednost GEM, nižjo od 0.50 (v letu 2001 33% držav). V teh državah spremljamo podobno situacijo že skozi leta in lahko trdimo, da po merjenih kazalnikih niso prešle niti polovice razvojne poti držav z vrha lestvice. Pri interpretaciji dobljenih rezultatov se seveda ne moremo izogniti kontekstualnim pogojenostim le-teh (družbeno-historičnim procesom in organiziranosti družbenih institucij). S pomočjo vključenih kazalnikov lahko tako zgolj poenostavljeno sklepamo, da se ženske v javni sferi aktivno najbolj udeležujejo v skandinavskih državah (Islandija, ki je na prvem mestu, Švedska in Norveška), medtem ko se **Slovenija** glede na vrednost indeksa uvršča v zgornjo polovico držav. V letu 2001 se je uvrstila na **27. mesto** med 70-imi državami, z vrednostjo indeksa 0.582, ki se je prvič v zadnjih desetih letih (sicer minimalno) znižala. Tik pred njo so uvrščene Slovaška, Poljska in Singapur, sledita pa ji Latvija in Italija. Tudi Portugalska, ki je Sloveniji blizu glede na ostale razvojne indekse, dosega višje vrednosti.

Glavne **šibke točke Slovenije** so v odsotnosti žensk na vodstvenih in vodilnih položajih in majhnem deležu politično aktivnih žensk. Čeprav ženske predstavljajo polovico volilnega telesa, o njih težko govorimo kot o političnih subjektih ali akterkah, saj so ob preselitvi politične moči v vlado in parlament nove države skoraj izginile iz njiju. V slovenskem parlamentu je le 12,2% žensk, medtem ko znaša delež žensk v evropskem parlamentu 31%, svetovno povprečje je 15%, v državah pristopnicah pa je v parlamentih v povprečju 14% žensk. Slovenijo številne druge države (med njimi Poljska, Madžarska, Estonija, Kostarika, Urugvaj itd.) prehitujejo tudi na račun deleža žensk, ki se povzpnejo prek t.i. steklenega stropa (nevidna pregrada za napredovanje, ki izvira iz zapletenih struktur v organizacijah). V povprečju ženske zasedajo slabše plačana (hierarhično) nižja delovna mesta (segregacija po spolu) kot moški, s čimer so zmanjšane njihove možnosti vpliva in moči (gl. tabelo). Pri pomembni komponenti indeksa GEM – razmerju dohodka med ženskami in moškimi – Slovenija še vedno prekaša vrsto držav, saj to razmerje že vrsto let ostaja razmeroma visoko.

Graf: Razmerje med posameznimi razvojnimi indeksi v izbranih državah, leto 2001

Vir podatkov: (2003) Human Development Report 2003. Oxford, New York: Oxford University Press, UNDP.